

# Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni

## TEGEVUSKAVA:

---

### **Perepoliitika: lastetoetuste tõus, lastetoetuste reformi jätkamine**

1. Tõstame esimese ja teise lapse toetused 45 euroni kuus ja kolmanda lapse toetuse 100 euroni kuus.
2. Jätkame lastetoetuste kiiremat tõstmist neile peredele, kes seda kõige enam vajavad. Tõstame suhtelises vaesuses elavate perede vajaduspõhiseid lastetoetusi võrreldes teiste peredega kahekordseks – 45 euroni kuus.
3. Tõstame toimetulekutoetuste määramisel lapse osa 0,8lt 1,0ni.
4. Käivitame programmi lasteaiakohtade puuduse kaotamiseks käimasoleva Euroopa Liidu eelarveperioodi jooksul. Lastehoiuvõimaluste avardamiseks maksame omavalitsustele toetust.
5. Töötame välja põhimõtted, mis võimaldavad eesmärgipäraselt rakendada riigipoolset toetust õpilaste huvitegevuse toetamiseks.
6. Kirjutame alla naiste vastu suunatud ja perevägivalla vastasele konventsioonile (Istanbuli konventsioon).
7. Sätestame jõulised riikliku sunni meetodid laste elatisraha maksmisest kõrvalehoidjatele: erinevatest riigitoetuste maksmisest ja riigi poolt väljastatavate tegevuslubade väljastamisest keeldumine, elatisraha mahaarvamine tulumaksutagastuselt ja kogumispensioni fondidest. Anname suuremad volitused täitevametnikele elatisraha sissenõudmiseks. Muudame elatisnõuded kehtivaks kuni võlgade tasumiseni.

### **Maksupoliitika: tööjõumaksude vähendamine**

#### **Rahandus, eelarve**

1. Säilitame eelarves struktuurse tasakaalu, järgime laenupoliitika osas kehtivat eelarvestrateegiat, ülelaekumiste korral ei tee positiivseid lisaeelarveid.
2. Suurendame eelarve paindlikkust, vähendades tulude sidumist konkreetsete kuluartiklitega.
3. Üldise riigivalitsemise arendamise raames rakendame riigi tegevuste planeerimise protsessis põhjalikku riskide analüüsi ja riskivalitsemist.

## **Maksud**

4. Maksupoliitika kavandamisel taotleme maksumuudatuste pikemat ettekavandamist.
5. Inimeste sissetulekute kasvatamiseks, majanduskasvu ergutamiseks ja uute töökohtade tekkeks eelistame maksukoormuse kandumist tööjõu maksustamiselt ressursside kasutuse, saastamise ja eluiga lühendavate ning tervist kahjustavate harjumuste maksustamisele.
6. Seame sihiks vähendada maksukoormust madalatululistel ning maksuerandeid, mis loovad eeliseid neile, kes ise kõige paremini hakkama saavad.
7. Tööjõumaksude vähendamiseks:
  - a. tõstame maksuvaba miinimumi 144lt eurolt 154 euroni. Näeme 2015-2018 eelarvestrateegias ette pikemaajalise maksuvaba miinimumi tõusu graafiku;
  - b. toetame töötuskindlustuse määra vähendamist 0,6 % võrra.
8. Karmistame võitlust maksupettustega, et mitte anda ebaausatele majandustegevuses osalejatele konkurentsieeliseid. Selleks võtame vastu käibemaksuseaduse muudatused üle 1000-euroste tehingute deklareerimise kohta ning loome töötamise registri.
9. Tervise kaitseks ja tervistkahjustavate toodete kättesaadavuse vähendamiseks tõstame täiendavalt tubaka- ja alkoholiaktsiisi. Karmistame võitlust salaturu vastu.
10. Vähendame maksuerandeid, muuhulgas kärbime juriidilistele isikutele autode soetuse ja kasutuse maksusoodustusi.
11. Vähendame maksuerandeid: asendame eriotstarbelise diislikütuse ja kergema kütteõli madalama aktsiisimäära täpsemalt sihitud toetustega. Erimärgistatud kütuse soodusaktsiis jääb kehtima põllumajanduse ja väikelaevadel kalapüügi puhul.
12. Analüüsime võimalusi rakendada tõhusamaid meetmeid kasumi varjatud väljaviimise tõkestamiseks.
13. Sätestame uued keskkonnatasud aastateks 2016-2020.

## **Rahvuslik julgeolek: riigikaitse ja välispoliitika**

### **Riigikaitse**

1. Eesti kaitsevõime aluspõhimõte on NATO kollektiivkaitse ja Eesti esmase iseseisva kaitsevõime koostoime. Eesti riigikaitsele on võrdselt olulised kõrgetasemelise ettevalmistusega kutselised kaitseväelased, pühendunud kaitseliitlased ja kodanikukohust täitvad ajateenijad.
2. Hoiame riigikaitsekulud tasemel 2% SKTst. Jätkame kaitseväge 10-aastase arengukava elluviimist.

3. Kinnitame Eesti jätkuvat valmisolekut osaleda liitlaskohustuste täitmisel ja rahu tagamise missioonidel nii NATO, ÜRO kui Euroopa Liidu egiidi all.
4. Võtame vastu Riigikaitse seaduse, mis loob aluse riigikaitse laiapõhjalisele käsitlusele, ühendades sõjalise kaitse, ühiskonna riigikaitstes osalemise ning riigi- ja elanikkonna kaitse.
5. Kaitsetahte ja –võime arendamisel peame oluliseks vabatahtlikkuse põhimõtet – Kaitseliitu ja vabatahtlikult ajateenistusse astumist.
6. Edendame kaitseväge veteranipoliitikat. Arendame veteranide sotsiaalsete garantiide ja missioonil käinute tunnustamise korraldust ning käivitame Ida-Tallinna Keskaigla juures uue taastusravi- ja proteesikeskuse.

## **Välispoliitika**

7. Seame sihiks tugevdada Euroopa Liidu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat.
8. Toetame Eesti ja Venemaa vahelise piirilepingu ratifitseerimist.
9. Jätkame tööd, et Eesti saaks ÜRO Julgeolekunõukogu ajutiseks liikmeks aastast 2020.
10. Rõhutame Euroopa Liidu idapartnerluspoliitika tugevdamise olulisust. Peame oluliseks konkreetsete koostööprogrammide olemasolu kõikide idapartnerlusriikidega. Seisame selle eest, et Euroopa Liit sõlmiks assotsiatsiooni- ja vabakaubanduslepingud Ukraina, Gruusia ja Moldovaga. Lähetame Moldovasse alalise diplomaatilise esindaja.
11. Toetame Euroopa Liidu kiiret edasiliikumist vabakaubanduslepingute sõlmimiseks nii USA kui teiste suurte kaubanduspartneritega.
12. Seame Läänemere aasta eesmärgiks tõsta regionaalset konkurentsivõimet, muuhulgas seisame *Rail Balticu*, *Baltic Connectori*, veeldatud maagaasi (*LNG*) terminalide rajamise ja regionaalse digitaalse ühisturu edendamise eest.
13. Toetame Eesti ettevõtjaid välisturgudel, tihendades riigiasutuste väliskaubanduspoliitika alast koostööd.
14. Käivitame Eesti saatkonna töö Brasiilias.

## **Demokraatia ja kaasamine**

1. Kaotame Riigikogu valimistel kantsjoni erakondadele, kes osalevad Riigikogu valimistel esimest korda.
2. Võrdsustame erakondade ja üksikkandidaatide vahel Riigikogu valimistel ringkonnamandaadi saamise alused, kehtestades, et mandaadi saavad mõlemad 0,75 kvoodi täitumisel.
3. Ajakohastame presidendivalimiste korra, võimaldades üles seatud kandidaatidele pikemat avaliku debati aega.

4. Kehtestame korra, et Vabariigi valitsus esitab Euroopa Komisjoni voliniku kandidaadi enne nimetamist arutamiseks Riigikogule.
5. Muudame Riigikogu töö- ja kodukorda kaasavamaks ja avatumaks. Kehtestame, et komisjon kaasab eelnõu arutellu valitsusvälised partnerid, kes olid kaasatud eelnõu ettevalmistamisel.
6. Kaotame keelu ühitada Riigikogu liikme ja kohaliku omavalitsuse volikogu liikme töö. Sätestame, et Riigikogu liige ei saa volikogu liikme töö eest hüvitist. Algatame hea poliitilise tava, et Riigikogu liige ei kandideeri kohaliku omavalitsuse volikogu esimeheks ega aseesimeheks.
7. Opositsiooni õiguste kaitseks kohalikul tasandil muudame Kohaliku omavalitsuse korralduse seadust selliselt, et iga volikogu liige saaks realiseerida oma õigust kuuluda volikogu komisjoni. Samuti kehtestame, et volikogu komisjoni esimees ja aseesimees valitakse samal hääletusel ning ühtlustame seaduse tasemel volikogu istungi päevakorra koostamise alused.
8. Kehtestame, et Riigikogu liikmeid võib riigile kuuluvate äriühingute ja sihtasutuste nõukogude liikmeteks nimetada Riigikogu komisjoni nõusolekul.
9. Läbipaistvuse suurendamiseks ja korruptsiooni tõkestamiseks kehtestame huvide esindamisega seonduvale tegevusele (*lobby*) avalikus sektoris selged reeglid.
10. Kehtestame tõhusad reklaamipiirangud valimisreklaami tegemisele avalikust eelarvest.
11. Seisame selle eest, et naiste roll Eesti poliitikas suureneb. Seame sihiks liikuda ühiskonnaelu juhtimisel (Riigikogu, valitsus, kohalik omavalitsus jne) soolise tasakaalu poole.

### **Sotsiaalne turvalisus, tööturg, tervishoid**

1. Tõstame pensioni maksimaalses indekseerimise määras ja tagame, et keskmine vanaduspension on jätkuvalt tulumaksuvaba.
2. Käivitame arutelu paindliku eapiiriga pensionisüsteemi põhimõtete väljatöötamiseks ja käivitamiseks alates 2019.
3. Aitame töötamist jätkata soovivatel vanemaealistel säilitada töö, pakkudes ametioskuseid säilitavaid ja tõstvaid teenuseid.
4. Taastame riikliku matusetoetuse vähekindlustatud peredele.
5. Edendame igakülgset võimalusi erivajadustega inimeste ühiskonnaellu kaasamiseks.

### **Tööturg**

6. Valmistame ette ja viime sihtrühmi kaasates ellu tööhõivereformi, eesmärgiga aidata tööle erivajadustega inimesed, kes soovivad töötada. Lisaks loome spetsiaalselt neile mõeldud tööturumeetmed ning aitame leida võimete- ja soovidekohase töö.

7. Käivitame tööturu osapooli kaasates Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi põhialuste kokkuleppimise protsessi.
8. Toetame tööandjate ja töötajate kokkulepet tõsta miinimumpalk 390 euroni.
9. Analüüsime tööturu osapooli kaasates vabatahtlikult ja omal soovil lahkumise regulatsioonide mõju arengutele tööturul.
10. Toetame aktiivseid tööturumeetmeid ja elukestvat õpet tööinimesele, nimetame Töötukassa Töökassaks. Loome tööturuteenuse, mis lubab Töökassa ja tööandjate toel ennetada töötuks jäämist regulaarse täienduskoolituse abil.
11. Rakendame noortegarantii põhimõtted – Euroopa Liidus kokku lepitud tööturupoliitika noortele.
12. Analüüsime võimalusi tööandja pensioni edendamiseks ja pensionisüsteemi kestlikkuse suurendamiseks.
13. Arutame läbi kollektiivlepingute seaduse eelnõu sisu, kaasates sellesse tööturu osapooled.
14. Palgalõhe vähendamiseks tõhustame Tööinspektsiooni kontrolli sõlmitud kollektiivlepingute üle. Näitame avalikus sektoris naiste ja meeste võrdsel tasustamisel eeskujuna.

## **Tervishoid**

15. Jätkame oluliste tervishoiualaste otsuste tegemisel edukat valitsusväliste organisatsioonide kaasamispoliitikat.
16. Suurendame haiglate koostööd eesmärgiga tagada kvaliteetse tervishoiuteenuse kättesaadavus üle Eesti.
17. Kvaliteetse arstiabi kättesaadavuse nimel toetame patsiendi valikuvõimaluste suurendamist tervishoius. Hooldus-, taastus- ja viljatusravis toetame liikumist vaba konkurentsi suunas.
18. Viime ellu programmi eriarstiabi järjekordade vähendamiseks.
19. Jätkame ravimite personaalse pakendamise võimaluse juurutamist, mis aitab muuta ravimite hinda pensionäridele ja lastele soodsamaks ning ravimite manustamist turvalisemaks.
20. Võtame vastu põhiseadusega kooskõlas oleva apteegituru uue regulatsiooni, mis kindlustab ravimite üle-eestilise kättesaadavuse ja pidurdab apteekide kolimist väikestest maakohadest suurtesse keskustesse.
21. Kaalume võimalusi laste, eakate ja piiratud töövõimega isikute hambaraviteenuse kättesaadavuse parandamiseks.
22. Alustame hooldusteenuste kvaliteedi parandamise reformi eesmärgiga tagada igale tuge vajavale eakale inimesele heal tasemel kodune hooldusteenus.

23. Rahva tervise kaitseks sätestame, et ravimite infolehed peavad patsiendi nõudmisel olema apteegist kättesaadavad nii inglise, vene kui ka soome keeles.
24. Investeerime Tartu Ülikooli Kliinikumi ja Põhja-Eesti Regionaalhaigla arengusse, et kujundada neist meditsiini tippkeskused. Rajame esmatasandi tervisekeskused suurematesse omavalitsustesse üle Eesti.
25. Võtame suuna kaasaegsel geenitehnoloogial rajanevale personaalsele meditsiinile.

## **Haridus ja teadus**

1. Tõstame õpetajate palka, eraldades selleks riigieelarvest täiendavat palgafondi.
2. Käsitleme kooli palgafondi ühtsena ning lubame omavalitsustele eraldatud riikliku haridustoetuse raames finantseerida vajadusel ka koolides töötavaid tugispetsialiste või osta teenuseid maakondlikelt tugikeskustelt.
3. Tagame riikliku koolivõrgu arengukava koolides stabiilse riigipoolse õppekavapõhise rahastamise sõltumatult kooli omandivormist. Jätkame IB õppekava rahastamist.
4. Kindlustame kvaliteetse alg- ja põhihariduse andmise kodu lähedal.
5. Seame sihiks valikuterohke kvaliteetse gümnaasiumihariduse kättesaadavuse. Rajame riigigümnaasiumid Tartusse, Pärnusse, Jõhvi ja Võrru, jätkame ettevalmistustega riigigümnaasiumide rajamiseks Kärdlasse, Põlvasse ja Valka ning teistesse selleks valmisolekut avaldanud omavalitsustesse.
6. Algatame õpetajate alampalga läbirääkimiste vormiga sarnased kõnelused õpetajate kontakttundide soovitatava normkoormuse ning klassijuhatajatöö väärtustamise kokkuleppimiseks.
7. Jätkame õpetajate ametijärkude asendamist ühtse kutsesüsteemiga, seades sihiks enesetäiendamise motivatsiooni säilimise. Panustame õpetajahariduse arengusse, rõhutades koolivõrgu muudatustega kaasneva õpetajate täiend- ja ümberõppe tõhustamise vajadust.
8. Laiendame koolilõuna toetuse maksmist lisaks põhikooli õppureile ka gümnaasiumiõpilastele.
9. Jätkame gümnaasiumide üleminekut osaliselt eestikeelsele õppele vastavalt kehtivale seadusele. Analüüsime reaalselt olukorda eestikeelsele õppele üleminekul senistes vene õppekeelega gümnaasiumides, eesmärgiga tagada neis riiklikule õppekavale vastava kvaliteetse gümnaasiumihariduse andmine. Gümnaasiumilõpetaja peab olema võimeline omandama kõrg- või kutseharidust eestikeelsetel õppekavadel.
10. Mitte-eesti õppekeelega koolides antava hariduse kvaliteedi tõstmiseks panustame eesti keele õpetamise taseme parandamisse, selleks vajalikku õpetajakoolitusse ja kaasaegsete õppematerjalide ettevalmistamisse. Seame sihiks mitte-eesti keelega koolides suurendada eesti keele õpetamise tulemuslikkust.

11. Analoogselt Eesti riikliku õppekava alusel tegutsevate Prantsuse Lütseumi ja Inglise Kolledžiga, algatame Eesti riikliku õppekava alusel tegutseva Vene Lütseumi loomise Tallinnas ja Narvas.
12. Väärtustame teaduspõhist inseneriharidust, pidades selle eelduseks noori motiveerivat baasharidust matemaatikas, füüsikas ja informaatikas.
13. Väärtustame kutseharidust sihiga vähendada kutseta inimeste suhtarvu tööturul. Analüüsime kutseõppeasutustes toimuva erialase õppepraktika ja täiendusõppe korraldust, pidades eesmärgina silmas ettevõtjate huvi suurendamist ja võimaluste avardamist erarahastuse kaasamiseks kutseharidusse.
14. Analüüsime tasuta kõrgharidusele ülemineku ja vajaduspõhise õppetoetuste süsteemi rakendamise sisulisi ja finantsilisi tulemusi, vajadusel tehes sellest tulenevaid muudatusi seadusandluses. Alates 1. septembrist 2014 rakendame tulemusstipendiumide süsteemi senikavandatust laiemas mahus.
15. Analüüsime kõrgkoolides tegutsevate avatud ülikoolide toimetulekut ja kutseõppeasutustes toimuva täiendusõppe korraldust, pidades eesmärgina silmas mittepäevastes õppevormides võimaluste avardamist erarahastuse kaasamiseks kõrgharidusse.
16. Analüüsime koolikohustuse pikendamise otstarbekust täisealiseks saamiseni (18-aastaseni) või kutsequalifikatsiooni omandamiseni.

## **Teadus**

17. Tõstame rahastust kõigi täiskoormusega doktoriõppes olevate spetsialistide tööle rakendamiseks teadustöötajatena, mis kindlustab neile ka sotsiaalsed garantiid.
18. Analüüsime teaduse rahastamist. Töötame välja tasakaalustatud, läbipaistva ja Euroopa riikide praktikale vastava teaduse rahastamissüsteemi, mis tagaks Eesti riiklusele ja rahvuskultuurile oluliste teadusasutuste ja uurimissuundade ning nende senise teaduskompetentsi säilimise.
19. Töötame välja teadlase karjäärimudeli põhimõtted.
20. Soodustame teadlaste, erasektori ja riigi koostööd ning Eesti teadlaste osalemist rahvusvaheliste teaduskeskuste töös.

## **Ettevõtlus, innovatsioon, transport**

### **Ettevõtlus, innovatsioon**

1. Viime ellu programmi "Ettevõtja õigus 2": räägime ettevõtjatega läbi ja lepime kokku, kuidas muuta ettevõtja suhtlemist, aruandlust ja asjaajamist riigiga lihtsamaks.
2. Võtame vastu uue investeerimisfondide seaduse, mis muudab Eesti seadusandliku keskkonna investorite jaoks rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisemaks.

3. Lõpetame EASi pikaajalise juhtimiskriisi, viime läbi EASi senise tegevuse revisjoni. Korraldame ümber riigi poliitika ettevõtluse toetamisel, et minimeerida konkurentsimoonusi, toetada ennekõike alustavat ja eksportivat ettevõtlust ning teadus- ja arendustegevust.
4. Töötame välja riigiettevõtete omanikupoliitika, mille raames vaatame üle Eesti Energia ja teiste riigiettevõtete äriplaanid ja senise investeerimistegevuse ning riigiettevõtete juhtide palgapoliitika. Riigiettevõtete omanikupoliitika raames kaalume, milliste ettevõtete omamine on riigile pikas plaanis julgeolekuliselt või majanduslikult põhjendatud. Riigiettevõtete juhatuse liikmed valime alati konkursi korras.
5. Analüüsime regulatsioonide asjakohasust targa immigratsiooni seisukohast ehk kõrgelt haritud ja kõrgepalgalistele töökohtade loomiseks.
6. Tarbijate kaitsmiseks ja vastutustundetu laenamise piiramiseks võtame kiiralaenufirmade tegevuse rangema kontrolli alla, muuhulgas kehtestame neile tegevusloa nõude ja reklaamipiirangud ning allutame nad tõhusale riiklikule järelevalvele.
7. Teadus- ja arendustegevuse tulemuste rakendamiseks ettevõtetes võtame kasutusele ülikooli-tööstuse-valitsuse koostöömudeli.
8. Tunnustamaks jõukust ja töökohti loovat ettevõtlikku vaimu ning riskijulgust toetame Ettevõtja päeva tähistamise tava sisseseadmist.

## **Transport**

9. Seadustame saartega praamiühenduse osutamise teenuse elutähtsa teenusena. Lahendame tekitatud ummiku praamiliikluse korraldamisel, tagame saartega praamiühenduse pärast kehtiva lepingu lõppemist 2016 tarbijale ja riigile kõige kasulikumal moel.
10. Otsustame aasta jooksul Eesti julgeolekule strateegiliselt olulise Rail Balticu trassivaliku kohalike elanike elu- ja looduskeskkonda hoidvaid soove võimalikult palju arvestades. Täpsustame Rail Balticu eeldatavaid kasutuskulusid.
11. Sõltuvalt Euroopa Komisjoni otsusest Estonian Airile antud riigiabi osas, töötame välja lahendused lennuühenduste jätkamiseks.
12. Analüüsime jalgratturite, mopeedide ja elektriautode ühistranspordirajale lubamise otstarbekust.

## **Energeetika**

1. Võtame vastu uue Energiamaajanduse arengukava aastani 2030, lähtudes alljärgnevaist põhimõttest:
  - a. energiasõltumatus suurendamiseks arendame taastuvenergeetikat ja toetame Euroopa Liidu sõltuvuse vähendamist Venemaa tarnitavast maagaasist. Toetame Euroopa Liidu tasemel ambitsioonikaid taastuvenergia eesmärke (sh kaalume üle-euroopalise taastuvenergia eesmärgi suurendamist 27%-lt 30%le; toetame CO2 emissiooni vähendamist aastaks 2030 vähemalt 40% võrra), kuid pooldame liikmesriikidele vabade käte andmist nende eesmärkide saavutamise konkreetsete viiside osas;



- b. pooldame elektri- ja soojatootmises järk-järgulist üleminekut taastuveneergetikale, seades pikaajaliseks eesmärgiks täieliku ülemineku taastuveneergetikale. Üleminekut ei rahastata tarbija taskust, vaid heitmekaubanduse lisatuludest, taastuveneergetia koostöömehhanismide ning bilansienergia (väiketootjate võimalus toota võrku taastuveneergetiat ja tasaarveldada selle aasta jooksul energiatarbimisega) süsteemi kaudu;
  - c. säilitame biogaasi aktsiisivabastuse;
  - d. arvestame energeetika arengut puudutavate otsuste tegemisel looduse hoidmise, töökohtade säilitamise ja majanduse arendamise vahelise tasakaalu leidmise vajadusega.
2. Eesti energiasõltumatus suurendamiseks rajame Eesti-Soome vahelise gaasitoru – *Balticconnector*. Peame vajalikuks veeldatud maagaasi (LNG) terminali rajamist Eestisse.
  3. Viime lõpuni gaasi põhivõrgu lahutamise gaasi tootmisest.
  4. Taastuveneergetia toetuste maksmist puidupõletamisele Eesti Energia põlevkivikateldes ei taastata.
  5. Tõstame avalike hoonete energiatarbimist projekterimisel, rajamisel ja renoveerimisel.
  6. Töötame välja seadusandlikud eeldused energiaühistute tegutsemiseks. Bilansienergia süsteemi lahendame tehniliselt sel viisil, et soodustame energiaühistute loomist, kes suhtlevad põhivõrguga ühe isikuna.
  7. Vabastame väike- ja mikrotootjate omatarbeks toodetud energia aktsiisist, vähendame väike- ja mikrotootjatele seatud piiranguid.
  8. Alustame Targa võrgu (“Energiasektori tiigrihüppe”) rakenduskava ettevalmistamist.
  9. Energiavarustuse töökindluse parandamiseks valmistame ette Elektrilevi omandilise eraldamise.
  10. Arendame edasi kliima- ja energiapoliitika riiklikku analüüsivõimekust.
  11. Lülitame saarte ja mandri vahelise ringtoitekaabli rajamise taristuinvesteeringute kavva.

### **Kodakondsus-, keele- ja rahvuspoliitika**

1. Ei muuda Eesti kodakondsuspoliitika aluseid.
2. Sätestame, et alaealiselt ei saa Eesti kodakondsust ära võtta.
3. Sätestame, et üle 65 aastased kodakondsuse taotlejad peavad sooritama vaid suulise keeleeksami.
4. Lõpetame kodakondsusetuse taastootmise. Laste puhul, kelle mõlemad vanemad on kodakondsuseta (25.02.14 seisuga 1033 Eestis sündinud last) ja kel on õigus Eesti kodakondsusele, saavad Eesti kodakondsuse, kui vanemad sellest ei loobu.

5. Analüüsimise võimalusi teha kodakondsuse taotlejatele eesti keele õpe kättesaadavamaks ja tõhusamaks.

### **Keskkond**

1. Jätkame oluliste keskkonnavaaldekonna otsuste tegemisel edukat valitsusväliste organisatsioonide kaasamispoliitikat.

### **Loodushoid**

2. Jätkame looduskaitsete piirangute ajakohastamist.
3. Eesti ainulaadse looduse hoidmiseks ja kaitse realseks rakendamiseks investeerime kaitsealadesse eeloleva aasta jooksul vähemalt 5 miljonit eurot.
4. Korrastame avalikus kasutuses olevaid matkaradasid. Rahastame tegevusi, mis puhastavad Eesti maastiku lagunenuid ja ohtlikest militaar- ning tööstushoonetest ja -rajatistest.
5. Toetame Euroopa Liidu eelarvest erametsaomanikke, kelle metsamaad asuvad Natura aladel ja kes sel moel panustavad Euroopas ohustatud liikide ja elupaikade hoidmisse.
6. Tagame Eesti pärandmaastike säilimise ja hoidmise, toetades nende hooldamist ja investeringuid Euroopa Liidu eelarvest.
7. Töötame välja keskkonnahäiringute heastamise täiendavad põhimõtted, mille alusel kompenseeritakse üleriiklike investeringutega riiklike suurte taristuprojektide rajamisel loodusele tehtav negatiivne mõju.
8. Alustame koostöös keskkonnaministri juures kooskäiva jahindusnõukoguga uue Jahinduse arengukava koostamist.
9. Anname riigile kuuluvad jahimaad edaspidi kasutusse Jahiseaduses kehtestatud üldiste põhimõtete alusel.
10. Järgime geneetiliselt muundatud organismide osas (GMO) ettevaatuspõhimõtet.
11. Hoiame Eesti loodust ja ainulaadseid paiku - sealhulgas moodustame Nabala looduskaitseala.

### **Puhas elukeskkond**

12. Puhta joogivee tagamiseks investeerime aasta jooksul 60 miljonit eurot.
13. Täiustame vajadusel seadusandlust ja toetame vee-ettevõtjaid reoveesettest tekkiva haisuäringu vähendamisel. Haisuostuse vähendamiseks rakendame põhimõtte, et õhusaaste lubade puhul arvestatakse häiringute kogumõju piirkonnale tervikuna.
14. Jäätmete sorteerimise ja taaskasutamise edendamiseks kaotame koostootmise toetuste maksimise segaolmejäätmete põletamisele.
15. Motiveerimaks jäätmete sorteerimist võimaldame omavalitsusel suuremates raamides otsustada kohustusliku jäämeveo sageduse üle.

16. Algatame jäätmeveo korralduse reformi, mille tulemusel säiliks inimestel prügiveosüsteemiga liitumiskohustus, kuid lisanduks õigus valida parimat hinna ja kvaliteedi suhet pakkuv teenusepakkuja. Reformi läbiviimisel peame oluliseks säilitada jõukohase hinnaga jäätmeveoteenuse kättesaadavus ka hajaasustuspriirkondades ning tagada kohalikele omavalitsustele jäätmehoolduse rahastus.
17. Stimuleerimaks jäätmete sorteerimist ja keskkonnahoidlikumaid jäätmekäitlusviise ning tagamaks kohalikele omavalitsustele jäätmehoolduse korraldamiseks püsivam rahastus, töötame uue keskkonnatasude raamkava koostamise raames välja Euroopa Liidu jäätmehierarhiast sõltuva jäätmekäitluse keskkonnatasudega maksustamise mudeli.

### **Loodusvarade kasutus**

18. Räägime läbi ja võtame vastu uue keskkonnatasude raamkava aastateks 2016-2020. Uus kava näeb ette ehitusmaavarade ressursitasude jagamist ressursi omamise tasuks ja ressursi kasutamise tasuks.
19. Jätkame säästliku põlevkivikasutuse arengukava 2016+ koostamist, paneme selle avalikule arutelule ja võtame vastu, luues seeläbi selge raamistiku nii keskkonna kaitsmiseks kui põlevkivitööstuse arendamiseks. Hoidume Virumaa elukeskkonda negatiivselt mõjutava põlevkivi kaevandamismahu paisutamisest võrreldes kehtivate kaevandamislubadega. Analüüsime arengukava koostamisel põlevkivi kaevandamismahu vähendamist 15 miljoni tonnini ja välistame kaevandamismahu suurendamise üle 20 miljoni tonni aastas. Arvestame kaevandamismahtu puudutava otsuse tegemisel looduse hoidmise, töökohtade säilitamise ja majanduse arendamise vahelise tasakaalu leidmise vajadusega.
20. Selleks, et maksumaksjad teeniksid riigile kuuluva maavara kasutamisest suurimat võimalikku tulu, põlevkivi hind kataks keskkonnakahjustused ja kaoks konkurentsile suletud süsteem, analüüsime riigi põlevkiviresursi (välja arvatud elektritootmise julgeolekuvaru) lahutamist Eesti Energiast ning Riigi Maavarade Majandamise Aktsiaseltsi (RMMA) loomist riigi põlevkivivaru haldamiseks.
21. Lähtudes ettevaatuspõhimõttest ja elukeskkonda oluliselt halvendava tegevuse lubamatusel, ei luba põhjavett ohustavat uurimistegevust ega fosforiidi kaevandamist.
22. Vaatame üle ja kaotame piirangud, mis täna takistavad kohalike materjalide, eelkõige puidu suuremat kasutust ehituses.

### **Maaelu, põllumajandus, regionaalpoliitika**

1. Kasutame Euroopa Liidu kehtiva rahastusperioodi (2014+) vahendeid selliselt, et elukvaliteet paraneks terves Eestis. Süvendame regionaalpoliitilist aspekti valdkondlikes poliitikates. Peame õigeks, et seaduseelnõude ja strateegiliste dokumentide ettevalmistamisel oleks reeglina hinnatud ka regionaalpoliitilist mõju.
2. Alustame Maaelu arengukava uue perioodi tegevusteks Euroopa Liidu poolt eraldatud 725 miljoni euro jagamist maaelu toetusteks, tagades selleks vajaliku Eesti riigi poolse kaasrahastuse. Suurendamaks maaelutoetuste kättesaadavust vähendame piiranguid Maaelu arengukava (MAK) alusel jagatavate toetuste taotlemisel.

3. Seame sihiks lõpetada aastaks 2017 maa- ja omandireform, teeme ettevalmistusi üleminekuks maa korraliselt hindamiselt nn reaalarajas hindamisele. Jätkame riigi reservis olevate maade müüki enampakkumisel.
4. Tõstmaks Eestile olulise metsatööstuse konkurentsivõimet vähendame suurtel trassidel metsaveokite täismassi piirangut, lähtume sealjuures Targa tee kontseptsioonist ning teede seisundist. Liiklusohutuse tagamiseks taotleme puiduvedajate hea tahte kokkuleppe sõlmimist ja karmistame karistusi kehtestatud piirangute rikkujatele.
5. Jätkame teenuskeskuste programmi elluviimist.
6. Jätkame elamute lähedaste kruusateede muutmist tolmuwabaks.
7. Viime lõpule vajalikud eeltoimingud struktuurivahendite kasutuselevõtuks ja tagame rakendusasutuste kestlikkuse, arendame edasi e-PRIAt.
8. Säilitame põllumajanduses kasutatavale diislikütusele soodsama aktsiisimäära.
9. Koostame Eesti Toidu tutvustamise ja müügiesituse strateegia ja leiame vahendid nende tegevuste elluviimiseks.
10. Uuendame Ida-Virumaa strateegia ja tegevuskava ja algatame vastavad kavad Kagu-Eesti jaoks.

## Õiguskord ja siseturvalisus

1. Jätkame alustatud kohtumenetluse kiirendamise reformi.
2. Tõstame politseinike, pääste- ja teiste siseturvalisuse tagamisega tegelevate töötajate palku.
3. Isikute põhiõiguste selgemaks ja tugevamaks seadusandlikuks kaitseks ning nn Laulasmaa deklaratsioonis määratletud raske kuritegevuse (*narko- ja inimkaubandus, kriminaaltulu, lastevastane kuritegevus jne*) tõhusamaks avastamiseks, võtame vastu seda tagavad Kriminaalmenetluse seadustiku, Karistusseadustiku ja Väärteomenetluse seaduse muudatused.
4. Isikute põhiõiguste paremaks kaitsmiseks kehtestame riigi poolt isikule süüteomenetluses tekitatud kahjude õiglase hüvitamise korra.
5. Isikute põhiõiguste ja riigi julgeoleku paremaks kaitsmiseks täpsustame julgeoleku- ja taustakontrolli teostamise korda. Tugevdame parlamentaarset järelevalvet võimekust julgeolekuasutuste üle.
6. Arendame edasi jälitusametkondade ja andmetöötluse sõltumatut järelevalvet, andes sellekohased volitused õiguskantslerile.
7. Jätkame Korruptsioonivastase strateegia jõulist elluviimist. Suurendame keskkriminaalpolitsei võimekust raskete kuritegude avastamisel ja kaitsepolitsei vastuluurevõimekust riigi julgeoleku tagamisel.

8. Võtame vastu uue vägivalla vähendamise arengukava, mis keskendub naistevastase ja perevägivalla vähendamisele. Allkirjastame naiste ja perede vastu suunatud vägivalla vastase Istanbuli konventsiooni.
9. Ehitame Tartu avavangla, Lasnamäe ja Tartu päästetepoo ja ühendhäirekeskuse ning jätkame ettevalmistusi Tallinna kohtumaja, Tallinna (Rae) vangla ja justiitshoone ehitamiseks. Viime lõpuni häirekeskuste ühendamise. Riigi kohaloleku suurendamiseks kaalume võimalusi Sisekaitseakadeemia üleviimiseks Ida-Virumaale.
10. Koondame intellektuaalse omandi kaitset reguleeriva seadusandluse ühtsesse seadustikku.
11. Suurendame finants- ja konkurentsirikkumiste puhul rahalist sundi.
12. Lähtume põhimõttest, et vabakonna kaasamisel avalike ülesannete täitmiseks (vabatahtlikud päästeorganisatsioonid, naiste varjupaigad, abivajajate õigusabi jmt) valib riik partnereid vähemalt kaheaastaseks perioodiks. Peame oluliseks vabatahtlike ja nende esindusorganisatsioonide arengut.
13. Analüüsime võimalusi kehtestada tulevikus raskeimaid töid tegevatele päästjatele vanglatöötajatega analoogne sotsiaalgarantiide süsteem.

## **Kultuur ja sport**

### **Kultuur**

1. Lähtume oma tegevuses Kultuuripoliitika põhialustest aastani 2020.
2. Töötame välja lahenduse vabakutseliste loovisikute ja teiste ebaregulaarsete sissetulekutega isikute, kelle eest on tasutud sotsiaalmaks, või mitme töandja juures töötavate isikute sotsiaalsete garantiide tagamiseks.
3. Tõstame kultuuritöötajate palka. Püüdleme põhimõtte poole, et kõrgema haridusega kultuuritöötajaid, kes saavad palka riigilt või riigi poolt asutatud sihtasutustelt, oleksid palgatõusu osas koheldud võrdselt haridustöötajatega, kui töökoht eeldab kõrgharidust.
4. Hoiame Kultuurkapitali toimimise ja rahastamise aluspõhimõtteid.
5. Võtame vastu uue Muinsuskaitse seaduse, mis loob ühendatud mäluasutuste struktuuri (ühendatud Muinsuskaitse- ja muuseumiamet).
6. Uuendame Rahvaraamatukogude seadust, nähes ette rahvaraamatukogude muutumise laiemaid teenuseid pakkuvateks infokeskusteks.
7. Pooldame Eesti muusika salvestamise ja esitamise osakaalu suurendamist Rahvusringhäälingus.
8. Jätkame Eesti Rahva Muuseumi ja Rahvusarhiivi uue hoone ehitamist ning ettevalmistusi Rahvusvahelise Arvo Pärdi Keskuse, Eesti Kunstiakadeemia uue õppehoone, Teatri- ja muusikaakadeemia saali ning Kaunite kunstide kooli uue õppehoone rajamiseks.

9. Pooldame MTÜ Vene Muuseumi tegevuse jätkamist Eesti Rahva Muuseumi koosseisus.
10. Täiustame Rahvuskaaslaste programmi eesmärgiga luua üleilmne rahvuskaaslaste võrgustik, parandame programmi elluviimise koordineeritust.
11. Aitame kaasa kinode digitaliseerimiseks vajalike Euroopa Liidu vahendite suunamisele maakonnakeskustes tegutsevatesse teatritesse ja kultuurikeskustesse.
12. Planeerimisseaduse ja Ehitusseadustiku menetlemise käigus töötame välja lahenduse ruumilise planeerimise kompetentsikeskuse loomiseks.

## **Sport**

13. Viime lõpuni Arengustrateegia Sport 2030 koostamise.
14. Väärtustame laste ja noortega töötavate treenerite tööd:
  - a. soodustame üleminekut töötasustamise süsteemile, mis tagab noortetreeneritele sotsiaalsed garantiid;
  - b. Defineerime stipendiumi mõiste ning sätestame, millistel puhkudel, mis ulatuses ja kellele võib stipendiumit maksta.
15. Jätkame investeringuid inimeste tervisespordivõimaluste parandamiseks:
  - a. toetame Liikumise aasta mõtteviisi levikut;
  - b. koostöös omavalitsustega propageerime harrastussporti;
  - c. seame sihiks, et korrapärase liikumisharrastusega oleks hõlmatud pool Eesti elanikkonnast.
16. Riik omanikuna lubab riigile kuuluvatel ettevõtetel oma kasumist toetada kultuuri, sporti ja haridust. Pooldame erakapitali kaasamist spordi toetamisse.
17. Jätkame ujumise algõppe programmi toetamist koolides.

## **Riigireform**

1. Uuendame Vabariigi valitsuse seadust, et muuta valitsuskabineti moodustamine ja vastutusvalade jaotus selles paindlikumaks. Viime täitevvõimu struktuuri ümberkorraldamise valitsuse, valdkondliku poliitika väljatöötamise ministriumide ja rakendamise ametite tasemele. Seame eesmärgiks jõustada seadus 2015. aasta Riigikogu valimiste järel moodustatava valitsuse ametisse astumisel.
2. Kaotame abiministri ametikoha ning laiendame kehtiva seaduse alusel iseseisva õigusakti väljaandmise õigust mitteomavate valitsusliikmete volitusi.
3. Süvendame ministriumide koostööd regionaalsete ja kohaliku tasandi teenuste osutamisel, jätkame ettevalmistusi riigi teenuskeskuste rajamiseks.

4. Riigi personaliarvestuse, kinnisvarahalduse ja hangete tõhusamaks korraldamiseks ja tegevuste dubleerimise vältimiseks jätkame riigi tugiteenusest koondamist ühte keskusse ning digitaalsete teenuste arendamist.
5. Konkurentsijärelevalve sõltumatuse suurendamiseks lahutame alluvuselt järelevalve ja riigi poliitika kujundamise. Paneme tarbijakaitse tõhusamalt tööle.
6. Viime e-riigi arendamise peaministri juhtimise ja Avatud Valitsemise Partnerluse (*Open Government Partnership*) koordineerimise Riigikantselei juhtimise alla.

#### Sealhulgas **omavalitsusreform**

7. Töötame 2015. aastaks välja omavalitsusreformi kava, mille eesmärk on üheselt määratleda:
  - a. millisel tasandil täidetakse milliseid ülesandeid;
  - b. kuidas kujuneb nende ülesannete elluviimiseks vajalik rahastamine.
8. Näeme omavalitsusreformi olulise eesmärgina omavalitsuste maakondliku taseme koostöö süvendamist.

### **Eesti Vabariik 100 ja Euroopa Liidu eesistumine 2018**

1. Riigi ja vabakonna koostöös jätkame ettevalmistusi Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamiseks. Peame oluliseks, et aastapäev jõuab kõigi Eesti inimesteni ning et kõik saavad selle tähistamisel kaasa lüüa. Viime läbi üldrahvaliku ideekonkursi, et leida parimaid mõtteid, kuidas aastapäeva väärikalt ja meeldejäädvalt tähistada.
2. Töötame selle nimel, et Eesti Euroopa Liidu eesistumine aastal 2018 toimuks professionaalselt ja ladusalt.

---

Taavi Rõivas  
Eesti Reformierakonna  
peaministri kandidaat

---

Sven Mikser  
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna  
esimees

Tallinn, 20. märts 2014

**Vastutusvaldkondade jaotus**

Eesti Reformierakonna ja Eesti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonis:

Peaminister – Reformierakond

Riigikogu esimees – SDE

Välisminister – Reformierakond

Kaitseminister – SDE

Majandus- ja taristuminister – SDE

Rahandusminister – Reformierakond

Justiitsminister – SDE

Siseminister – Reformierakond

Haridus- ja teadusminister – SDE

Kultuuriminister – Reformierakond

Keskkonnaminister – Reformierakond

Põllumajandusminister – SDE

Sotsiaalhoolekandeminister – SDE

Tervise- ja tööminister – Reformierakond

Väliskaubandus- ja ettevõtlusminister – Reformierakond

Riigikogu esimene aseesimees – Reformierakond